

ПОДКАСТ КОНТЕНТИНИҢ БАСПАСӨЗГЕ ИНТЕГРАЦИЯСЫ

Несибели Мамбетирзаева

ҚМУ ассистенти

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22841188>

Received: 14 September 2026 • Accepted: 18 September 2026 • Published: 19 September 2026

Келешекте подкаст контентиниң раўажланыў бағдары көбирек гибрид медиа хэм конвергенция процесслери менен белгиленеди. Текст, даўыс, видео хэм интерактив элементлердиң үйлесиўи нәтийжесинде қәлиплесип атырған трансмедиа нарратив модельлери подкастты өз алдына, изоляцияланған формат сыпатында емес, ал қайсыдур медианың улыўма санлы экосистемасына органикалық түрде сиңисип кеткен ажыралмас бөлеги сыпатында қәлиплестириўи де мүмкин. Себеби, бүгин өзгеше тенденция көзге тасланбақта. Подкаст жекке қалда контент болыўы менен бирге түрли ғалаба хабар қураллары қурамында да пайда болмақта. Подкаст – аудио хэм видео форматта болғанлықтан телевидение хэм радиода кеңнен қолланылмақта, арнаўлы подкаст студиялары да ашылған. Усы орында сораў туўылады – подкаст мүмкиншиликлеринен баспасөзде де нәтийжели пайдаланыў мүмкин бе?

Теманың актуаллығы сонда, дәстүрий баспасөз басылымлары – газета хэм журналлар – санлы орталықта өз орнын сақлап қалыў, аудиториясын кеңейтиў хэм дәрамат дәреклерин диверсификациялаў зәрүрлигине дус келмекте. Ал подкастлар болса еркин дөретиўшилер ушын да, дәстүрий редакциялар ушын да дәстүрий радиостанция ямаса телеканал сыяқлы қымбат инфраструктурасыз-ақ аудиторияға шығыў мүмкиншилигин беретугын нәтийжели қурал сыпатында майданға шықпақта[1].

Усы күнге шекем жергиликли баспасөз системасы, Қарақалпақстан газета-журналлары мысалында подкастты институционалластырыў мәселеси илимий изертленбеген. Бул бослық жумысымыздың илимий жаңалығын белгилейди: изертлеўде биринши мәрте регионаллық баспасөз басылымлары тийкарында подкаст форматын енгизиўдиң концептуаллық бағдарларын системалы түрде қарап шығамыз.

Изертлеў барысында салыстырмалы анализ, контент-анализ хэм бақлаў методларынан пайдаланылды.

Подкасттың журналистика тараўында өз алдына феномен сыпатында тән алыныўына ең айқын мысал – The New York Times басылымының 2017-жылы иске түсирген "The Daily" жойбары болып табылады. Ол күнниң ең әхмийетли жаңалықларын анализлеп, шолыў жасайды. «Жаңалықлар усылай еситилиўи керек» деген сүрен астында старт алған бул күнделикли подкаст еки жыл ишинде бир миллиардтан аслам жүклев алыныўға еристи хэм баспасөз-подкаст интеграциясының үлгили модели сыпатында тән алынды. Соннан кейин "Daily" атамасының өзи әмелиятта дерлик «күнделикли подкаст»тың синоними дәрежесине көтерилди – бул болса форматтың медиа санаатында қаншелли терең тамыр жайғанынан дәрек береді. "The Daily" табысын тек ғана аудиторияны кеңейтиў емес, ал брендке болған исенимди беккемлеў хэм цифрлы жазылыў модельин қоллап-қуўатлаў факторы сыпатында бақалаў мүмкин.

Россия Федерациясында «Форбес» хэм «Умная Россия» сыяқлы экономикалық хэм илимий-көпшиликке арналған басылымларының подкастлары эксперт контентин әпиўайы хэм аудиовизуал формада жеткерип бериў усылы сыпатында кеңнен қолланылмақта. Басылымлар аудиториясын сақлап қалыў мақсетинде аудиоформаттан өзине тән бизнес-қурал сыпатында пайдаланбақта. Хаял-қызлар хэм социаллық

аудио хәм видео материалларды газетаға интеграция етиў ҳалатлары гүзетиледи. Мысалы, “Postda” газетасының дерлик ҳәр бир санында белгили бир темада руўхыйлық сабақлары бериледи.

нинг Кайлар, мушкетёрлар
бер фермер қишлоғига ки-
лди. Унинг боғидоғи аго-
ма-ларни ёқ қетганга гувоҳ-
лик қилди. Қишлоқнинг
қимийли шунки берганда: Бу
йил «Палазарда» да ҳам
шундай қатт кузатишлар
қилинган. Қишлоқнинг
қирмайлари. У меҳнат-
ошиб кетса, тақозот ет-
ганини мумкин. Лекин, шун-
дан қўқиб қолган. Қишлоқ-
нинг қишлоқларида туш-
тириш ишлари ололтирил-
моқда. Келсин йиллар эрта
қилиш қолгани маъна-
оламини.

Махму. Ушмуҳурмо-
нинг тақдиринда, Қай-
ларнинг қишлоқларида
мароқас, савсавут буки-
ҳама қолса чингизларга
қилиш қолган. Қишлоқ-
нинг қишлоқларида
ринга қилиш зарар еткази-
ла йилларда қилмоқда
қилмоқда. Темпирча чингиз-
га қилиш зарар ишлати-
сам бўлса қурилиш, унинг
қилиш зарар қилиш
пайда ишлатиш
пайда бўлиши борсида
ишлар бошлар қирибтатан.

Баҳадур БАХРОМОВ

[illegible]

20.10.2025 инда вафот этган мархума **MUSAYEVA FERUZA TURSUMOVNA**га мерос иши очилганлигини маълум қиламиз.

Меросхўрлар манқуд бўлса, Тошент шаҳри, Сергели тумани, ТХАЙ 54 маңилида жойлашган, Тошент шаҳар Сергели туманида хусусий амалиёт билан шугулланувчи **notarius Раҳимова Юлдуз Ахроровна**га 1 ой муддида мувожадат қилинган.

Тел.: +998 90 924 43 01

[illegible]

Сондай-ақ газетаның балалар, спорт, шаңарақ киби ишкі қосымша бетлерінде де түрлі форматтағы аудио хә видео материалларға жөнелтпе бериледи. Төмендеги санында Алишер Файздың «Оиламизга» қосығын тыңлап, дем алыў ушын QR код берилген.

8 Musiqiy tanaffus POSTDA Oila

QR-kod orqali o'ting va Alisher Fayzning «Oilamizga» taronasini tinglab, qalbingizni ilqlik bilan to'ldiring!

Oilaviy qadriyatlarini tarannum etuvchi ushbu samimiy qo'shiq sizga a'lo kayfiyat va cheksiz quvunch bag'ishlaydi.

Farzandimning yutug'i

OILAMIZNING SAN'AT G'UNCHASI

Oilamizda Vatanga sadoqat bilan xizmat qilish va ilm-ma'rifatga intilish asosiy qadriyat hisoblanadi. Turmush o'rto'g'im polkovnik Mehmonali Suyvonqulov, professor, yuridik fanlar nomzodi, IIV Malaka oshirish instituti yuridik fanlar kafedrasini boshlig'i Uch farzandimni ham yoshligidan ilmga, san'atga va sportga yo'naltirishga harakat qiladi. Katta farzandimiz bizning izimizdan bordi, kenja o'g'limiz esa futbol-da o'z iqtidorini namoyon etmoqda. Ammo bugun sizlarga qiziqiz. No-

Усыған уқсаған тенденция Өзбекстан Кәсиплик аўқамы федерациясының “Ishonch” газетасында да жийе гүзетиледи. Газетаның 2026-жыл, 6-август санында № 96(5316) санында Оғабек Собировтың Халқлар дўстлиги сарайындағы микрофонсыз атқарған концертине QR код берилген. QR код үстине бассаң газетаның телеграмм каналына өтиледі. Каналға концерт дәстүри толық ҳалында жайластырған.

Халық демократиялық партиясының «Қарақалпақстан ҳаўазы» газетасының да радио менен интеграция жақсы жолға қойылған. Газетаның 2025-жыл, 25-ноябрь № 10 (447) санында кишкене драбллар берилген болып, егер қызығыўшылық болса, соған уқсаған драблларды аудио форматта еситиў ушын код берилген.

Бақрам УТАБЕКОВ
Хожали району айрықша жағдайлар бөлімінің 20-КӨКБ сменасы бастығы.

лиў дәуири

САНЛИЙ ОРТАЛЫҚ А) МЕНЕН ТУРМЫС НЕ ДЕ АРТАДЫ

Ибарат. Пүткіл система қосымша аркалы ямаса қолда қадағаланады. Электр энергиясы хам газ төмийнатында болса ASKUE хам ASKUG системалары себепли халыққа сәлп жағдайын аралықтан хам қорқы менен тастырып барыў қажияты жаратылмақта. Бул аркалы электр ямаса газ мекемелеринде тезекте турыў сапаластырылды.

Коммуналлық хызметлер бағдарында халық пенен финансылық катнасылар толық сандастырылып, мобил байланыс қуралы ямаса тутынғышының сайтты жеке кабинеті аркалы барлық төлемлерди өмелге асырыў системасы иске қосылған. Бул тәбийғый ресурсларды үнемлеў, экологиялық туараклылықты төмийинлеў, артықша қағазбазлыққа шек қойыў, экономикалық нәтийжелиликти арттырыўға хызмет етеди.

«Ақыллы медицина» болса денсаулықты сақтаў системасында жаңа бағдар сыпатында тараўда аз уақыт хам күш жұмсап жоқары нәтийжелерге ерисиў мақсетин гөзлейди. Бул аркалы кеселликлерди ерте анықтаў дәрежеси артты хам аралықтан профилактика жумислары жолға қойылды.

Усы мақаланың даўамын оқыў ушын қалталдағы QR коды сканерлей алыў керек болады.

Бас редактор:
Мияхатдин КҮТЛЫМУРАТОВ

МӨКАН ЖАЙЫМЫЗ:
Қарақалпақстан Республикасы, Нөкис қаласы, Алимзар көшеси 23-жай, телефон (61) 226-14-24

Газета А-3 форматында айына бир мәрте шығады. Газетаның көлемі 1 баспа табак.
Қарақалпақстан Баспасөз хам хабар агентлигинде дизитме алыналдығы туўралы 2007-жыл 8-февралда берилген гўуалық №01-008.

Газета компьютерде терилди хам офсет усалында басылды.	Усақлап сатыўла еркин бахада	Нилес 2016, 2017. Нуқсасы-1000
Газета редакциясына келип түскен хатлар, қолжазбалар хам сўзреттер ресепциялабайлы хам қайтарылаиды.	Реклама хам дағазалардың дурыслығына реклама берушүн жуўанкер	Буйыртып - 714
	Нубетин: ГАЙМУРАТОВА	Басыўға рухсат етилген уақыт 28-ноябрь, 2025-жыл.

«Иш» ЖШЖ баспаханасы. Нөкис қаласы, Н.Сараев көшеси, 1-жай.

Бул мысаллар тексттиң аудиовизуалласыўы ямаса баспасөздің заманға сай мултимедиялық форматқа айланыўы саналады. Усы әмелиятларға сай баспасөз басылымларына подкаст системасын енгизиў мүмкин. Ең әпиўайы усылларынан бири журналистлер қызықлы бир аналитикалық, публицистикалық мақала жазса ондағы мағлыўматларды қалай алғанлығы, машқаланы қалай алып шыққанлығы, қандай

қыйыншылықларға жолыққаны ямаса мақала бойынша кеңірек мағлыұматты аудио ямаса подкаст арқалы жеткізсе болады. Текст көбірек орын ийелейди. «Көз қорқақ...», деген нақылға жүгинсек, бүгінги аудитория үлкен көлемдеги материалды оқығысы келмейди, бирақ өзлери қызыққан темадағы аудио контентлерди саатлап еситиўге разы. Себеби аудио контентлер арнаўлы ўақыт талап етпейди, қолды байламайды, көриў зэрүрлиги жоқ. Жолда, спорт яки басқа жумыс пенен бәнт ҳалда тыңлаў мүмкин. Бул информация әсиринде подкасттың ең үлкен үстинлиги саналады.

Бүгин қәнигелескен хәм тематикалық подкастлар анық өз аудиториясына ийе. Сонлықтан, дәстүрий басылымлардың өзине тән қәнигелесиўи хәм көп жыллық абыройы белгили бир бағдардағы экспертлик подкастлары “узақ өмир көриўши контент” (evergreen content) концепциясына толық жуўап бередиди хәм ўақыт өтсе де өз қунын жоғалтпаўи мүмкин.

• “Устаз жолы” газетасы жанында подкаст шөлкемлестирилсе, билимлендириў, тәлим-тәрбия, заманагөй методикалар хәм интеллектуал раўажланыў мәселелерине бағышланған подкастлар топламы муғаллимлер, ата-аналар хәм студентлер ушын турақлы актуал ресурсқа айланады. Бул жерде мектепке шекемги тәлимнен баслап, жоқары билимлендириў трансформациясына шекемги болған аналитикалық сәўбетлер, билимлендириў тараўында қабыл етилген нызам хәм қарарларға экспертлер шолыўлары, керек болса ҳәр бир пән, қәнигеликлер бойынша арнаўлы подкастлар ашыў мүмкин (шет тили, бизнес, психология, экономика, дифектология, логопед сыяқлы дүнъядағы жетекши бағдарлардағы подкастлар).

Бир пайытлары оқыў орынларында газета-журналлар методологиялық дерек сыпатында пайдаланылатуғын еди. Бүгин «Медиасаўатлылық хәм информациялық қәўипсизлик» пәни дүнъя бойлап мектеплерде, орта хәм жоқары оқыў орынларында өтилмекте. Бирақ соңғы пайытлары басылымлардан турақлы пайдаланылмай атыр. Егер билимлендириў тараўи газета-журналларына подкаст интеграция етилсе, келешекте саламат, керекли информация менен жас әўладты тәмийинлей мүмкиншилиги жаратылады. Усы жол менен исенимли, профессионал подкастлар ислеп шығыўға ерисиледи. Себеби бүгин подкастларды исенимли мағлыұмат па ямаса тек субъектив пикирме тексеретуғын арнаўлы платформалар ямаса шөлкем жоқ.

Бүгинги күнде глобал медиа базарында ең көп тарқалған true crime (реал жынаятлар анализи) жанры “Тынышлық сақшысы”, «Ғәрезсизлик хәм нызам» газеталарыда ислеп шығылса бул газеталардың аналитикалық потенциалын жаңа басқышқа көтерилиўи мүмкин. Жергиликли жынаят хроникалары, профилактика, суд-хуқық тараўындағы экспертлик талқылаўлар хәм нызамшылыққа тийкарланған экскурсларға сүйенген подкастлар аудиторияда жоқары триггер хәм қызығыўшылық оятыўи анық.

Подкастлар ҳәр қайсы қәнигелескен газета-журналға мас таярланыўи мүмкин хәм потенциал жүдә жоқары, анық белгиленген аудиториясы да болады. Мысалы, әдебият тараўына қәнигелескен баспасөз басылымлары хәм балалар дәўирли басылымлары системасында подкаст индустриясын енгизиў – заманагөй медиаконвергенцияның ең перспективалы хәм социаллық әҳмийетке ийе бағдарларынан есапланады. Мысалы, «Қарақалпақ әдебияты» газетасы әдебият хәм көркем өнер бағдарындағы басылымлар тийкарында аудиоплатформалар жаратыў текстли мәденияттан аудио-визуал мәдениятқа өтиў дәўиринде әдебий орталықтың трансформациясын тәмийинлейди. Бул жерде подкаст тек ғана тексттиң альтернативасы емес, ал шығарманың интеллектуаллық хәм эмоционаллық қабыл етилиўин тереңлестиретуғын қурал болып табылады. Бул тенденцияның әҳмийети - жаңа көркем шығармалар, қосықлар топламларын авторлардың өз даўысында шеберлик пенен оқып бериўи (әсиресе, көркем деталлар хәм интонация сәўлеленген ҳалда) аудиторияда жоқары эстетикалық тәсир оятады. Екиншиден, илимий хәм сыншыл дискурс қәлиплеседи. Заманагөй әдебий процесслер, романлар анализи, әдебияттаныў хәм текстология машқалалары бойынша илимпазлар, сыншылар хәм жазыўшылар қатнасындағы пикир-таласлар, дөгерек сәўбетлери илимий-көпшиликке арналған подкаст форматлары ушын таяр мазмун есапланады. Үшиншиден, авторлық интервьюлер хәм Эссеистикаға негиз жаратылады.

Жазыушылардың дәретиўшилиқ шеберханасының сырлары, аўдарма өнериниң машқалаларына бағышланған сәўбетлер топламы ўақыт өтиўи менен бийбаҳа аудиоархив ўазыйпасын атқарады.

Бүгинги Қарақалпақстан республикасында көпшиликти қәўетерге салған, жабылыў алдында турған балалар газетасы «Жеткиншек» ҳәм «Қарлығаш» журналы тийкарында да подкастлар шөлкемлестириў медиапедагогика ҳәм когнитив психология көзқарасынан жүдә зәрүр.

Бириншиден, аудио-лингвистикалық раўажланыў ҳәм тил көнликпелерин ислеп шығыў керек. Мектепке шекемги ҳәм киши мектеп жасындағы балаларда аудиоинформацияны қабыл етиў (тыңлап түсиниў) сөйлеў байлығын арттырыў, фонематикалық еситиўди раўажландырыў ҳәм сөзлик қорды кеңейтиўдиң тийкарығы факторы есапланады. Дәслепки басқышта тәбият даўысларын имитация қылыў, даўыслы ҳәм бир буўынлы сөзлер, әлипбе элементлери киритиледи. Қурамаласыў басқышында киши көлемдеги қосықлар, ертеклер, рольли диалоглар ҳәм аудиоспектакльлер жаратылады. Усындай избе-из аудио-лингвистикалық шынығыўлар баланың когнитив аппаратын қурамалы сөйлеў конструкцияларын өз бетинше дүзиўге таярлайды. Бул аудио материаллар кейин ала баланың керекли тараў бойынша подкастлар тыңлаў (еситип аңлаў) арқалы билим алыў көнликпесин шынықтырады. Себеби бүгинги глобалласыў ҳәм цифрластырыў шараятында балалар психикасы экстремал дәрежедеги "визуал агрессия" объекти болып қалмақта. Экран ҳәм гаджетлерге ғәрезли жағдайда визуал хабарды ҳәдден тыс көп тутыныў мийдиң анализлеў орайларының искерлигин пәсейтеди. Буның нәтийжесинде балалар арасында клиникалық патологиялар – тутылыў, психикалық раўажланыўдан артта қалыў (ЗПР — задержка психического развития) ҳәм сөйлеў раўажланыўынан артта қалыў (ЗРР — задержка речевого развития) сыяқлы жағдайлар кескин көбейип бармақта. Бундай шараятта хабар жеткерип бериўдиң альтернатив ҳәм қәўипсиз каналы сыпатында аудио форматлар (подкастлар) экранға ғәрезлиликте кемейтиўши, көриў қәбилетин ҳәм нерв системасын сақлаўшы профильтрикалық қурал функциясын атқарады. Подкастлар балаға визуал басым өткерместен, оның қыял дүньясын (ишки псевдо-визуалластырыў қәбилетин) раўажландырады. Бала аудиоертек ямаса қызықлы фактти тыңлап, өз қыялында қаҳарманлардың образын өз бетинше сәўлелендиреди.

Усылайынша баспасөзге подкастларды интеграция етсек, ямаса газета-журналлар жанында подкаст платформаларын иске түсирсек, миллий медиа сегментиндеги бослық ҳәм контент жетиспеўшилигин де сапластырыў мүмкиншилиги жаратылады. Бул келешек әўладтың интеллектуал ҳәм психо-эмоционал денсаўлығын сақлаўға қаратылған әҳмийетли социаллық-педагогикалық қәдем болып есапланады.

Кейинги басқыш сыпатында жаратылған контентлерди стрим-платформаларына жайластырыў имканиятын қарап шығыў керек. Мысалы, дүньяда Spotify, Apple Podcasts сыяқлы подкаст қосымшаларында балалар қәўипсизлиги тәмийинленген арнаўлы аудиосекциялар бар. Мәселен, «Story Pirates» подкастында балалар тәрәпинен жазылған гүрриңлер профессионал актёрлар ҳәм музыкантлар тәрәпинен аудиоспектакль ҳалына келтириледи.

Подкаст мүмкиншиликлеринен пайдаланыўдың және бир периспективалы жолы – қарақалпақстан медиасында қәнигелеспей қалған көплеген жөнелислер бар. Алдынлары ҳаял-қызлардың «Арал қызлары» журналы бар еди. Хәзир усы журнал архив базасына таянып, бүгинги заманға сай интернет сегментинде қарақалпақ ҳаял-қызлары ушын арнаўлы подкаст ислеп шығарыў мүмкин. Онда ҳаял-қызларды қыйнап киятырған көплеген актуал мәселелер бойынша эксперт сәўбетлери, психологиялық қоллап-қуўатлаў, ҳаял-қызлар исбилерменлиги ҳәм денсаўлықты сақлаў мәселелеринде тараў қәнигелери менен (психологлар, социологлар, лидерлер, шыпакерлер...) сәўбетлер шөлкемлестириў, перзент тәрбиясы, яки ҳаял-қызлар хуқықы, гендер теңлик мәселелери бойынша зәрүр билимлерди берип барса болады.

Хәр бир жәмийетте информация жақсы ислеп шығылса, тараўлар да соған жараса алға илгерилейди. Келешекте тек ғалаба хабар қураллары емес мәлимлеме хызметлери

жанында да подкаст студияларын жолға қойыу шөлкем брендин жаратыуда үлкен роль ойнайды.

Жууымақ орнында атап өтиу керек, баспасөз жанында яки қурамында подкаст студияларының шөлкемлестирилиуі дәстүрий баспа өнімлерине жаңа социаллық хәм экономикалық өмир бағышлайды. Бул жойбарлар заман талабына сай контент-маркетинг стратегиясын жаратып, Қарақалпақстан медиа орталығында санлы мәдений капиталдың артыуына хызмет етеди.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Подкаст как новый формат публичной коммуникации в условиях цифровой среды // Воинова Екатерина Андреевна, Сивякова Екатерина Викторовна. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/podkast-kak-novyy-format-publichnoy-kommunikatsii-v-usloviyahtsifrovoy> mediasredy (дата обращения: 11.11.2024 г.)
2. «Постда» газетасының 2026-жылғы санлары
3. «Ишонч» газетасының 2026-жылғы санлары
4. «Қарақалпақстан ҳаўазы» газетасының 2025-жыл, 25-ноябрь № 10 (447) саны